

Kela[®]

Takai jälstemtuärjjõs

VUÄ'NKÂNJI DA ČIÕLGGSÂNJI

Siiskõs

Tuärjjõs jälstemkoolaid	3
Ǟii vuäitt vuäžžad takai jälstemtuärjjõõzz?	4
Måkam jälstemkoolaid tuärjjõõzz vuäitt vuäžžad?	7
Må'mmet vuäitak vuäžžad takai jälstemtuärjjõõzz?	8
Ooccâm da mä'hssem	16
Näai't Kela kääzzkâstt	19

Tuärjjõs jälstemkoolaid

Vuäitak vuäžžad Kelast takai jälstemtuärjjõõzz, jõs tuu puätti lie occka. Takai jälstemtuärjjõõzz mie'rren lij vie'kkted tuu jälstemkooläadvui'm.

Tån brosyyr pue'tti seeidain muštlet, måkam vuõ'jjin takai jälstemtuärjjõõzz vuäitt vuäžžad. Brosyyrâst muštlet še, mõõn jiännai jälstemtuärjjõõzz vuäitt vuäžžad.

Brosyyr looppâst lie teâđ tõ'st, mä'htt takai jälstemtuärjjõõzz oozžât.

Brosyyr mušttaal ee'jj 2021 vue'jjest.

Lââ'ssteâđ nee'ttest da te'lfoonâst

Kela tuärjjõõzzi pirr muštlet nuõrttsää'mkiõ'lle adrõõzzâst
www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Takai jälstemtuärjjõõzz pirr muštlet tää'rkben Kela lää'ddkiõllsaž seeidain
www.kela.fi/yleinen-asumistuki

Jõs tu'st lie kõõčmõõžž, vuäitak soi'ttjed kääzzkâ'sttemnâamra
020 692 210

Ķii vuäitt vuäžžad takai jälstemtuärjjõõzz?

Takai jälstemtuärjjõõzz vuei'tet mä'hssed õõut ooumže le'be määng oummu poorrâmkâdda..

Poorrâmkoo'ddin juu'rdet oummuid, kook jälste põõššjen seämma azlmest. Takainalla poorrâmkâ'dd lij kaallâž, äävkuie'm le'be piâr. Ôhtt ooumaž še vuäitt lee'd poorrâmkâ'dd.

Vuäitak vuäžžad takai jälstemtuärjjõõzz, jõs jälstak

- vuâkrrazlmest
- jiijjad vuässõsazlmest
- jiijjad piârripõõrtâst
- aassâmvuõiggâdvuõttazlmest
- vue'ssvuä'mstemazlmest.

Kelast vuäitt vuäžžad jälstummša še jeältõkvuäžžai jälstemtuärjjõõzz, mätt'tõõtti jälstemlââ'zz le'be sääldatveä'kkvuõđ jälstemveä'kkvuõđ.

Täi tuärjjõõzzi pirr mušttlet jii'jjez brosyryn.

Takainalla vuäitak vuäžžad tâ'lķ õõut jälstummuž tuärjjõõzz vuârstes.

Måkam jälstemkoolaid tuärjjõõzz vuäitt vuäžžad?

Vuäitak vuäžžad jälstemtuärjjõõzz oudmiärkkân pue'tti jälstemkoolaid:

- **vuåkrraazzâlm:** vuåkrr di čää'cc- da paakkeem-mäüus
- **jiijjad vuässösaazzâlm:** va'sttök, aazzâlmääin koorg di čää'cc- da paakkeem-mäüus
- **jiijjad piärripõrtt:** kiiddâlm häiddamkool da aazzâlmääin koorg
- **aassâmvuõiggâdvuõttaazzâlm:** ââ'nnevva'sttök, aazzâlmääin koorg di čää'cc- da paakkeem-mäüus
- **vue'ssvuä'mstemaazzâlm:** vuåkrr di čää'cc- da paakkeem-mäüus.

Čää'ccmäüus priimât jälstemkoollan, jõs mäüusak tõn jeä'rben vuäkr le'be va'sttõõgg lââ'ssen. Čää'ccmähssan priimât 19 eu'rred mänpââ'jest oummu õõl.

Paakkeemkoolaid priimât jälstemkoollan, jõs mäüusak tõid jeä'rben vuäkr le'be va'sttõõgg lââ'ssen. Paakkeemkoollan priimât 41 eu'rred mänpââ'jest, jõs poorrâmkââ'ddest lij õhtt ouumaž. Jõs poorrâmkâdda ko'lle määng oummu, paakkeemkoolaid lââ'zztet 14 eu'rred juõ'kk lââ'ssoummu õõl.

Jõs jälstak piärripõörtâst, jälstemkoollan priimât häiddamkoolaid le'be koolaid, kook šâ'dde čää'žžest, paakkummšest da jee'res piärripõört koolain. Primmsallaš häiddamkoolai šorradvuõtt lij meä'rtõllum lää'jjest.

Jõs tu'st lij aazzâlmäinn, jälstemkoollan priimât 73 % le'be âlddsin koumm neelljadvue'zz lääinai koorgin.

Mâ'mmet vuäitak vuäžžad takai jälstemtuärjjõõzz?

Jälstemtuärjjõs vuäitt lee'd jäänmösan 80 % le'be nellj viidadvue'zz jälstemkoolain.

Määusak â'te jiõčč jälstemkoolainad pâi uu'ccmösan 20 % le'be õõt viidadvue'zz.

Jälstemtuärjjõõzz jeät kuuitâg mahssu pukin jälstemkoolain, pe'ce primmsallaš jälstemkool lie meä'rtõllum lää'jjest.

Lää'jjest meä'rtõõlât še jäänmösjälstemkoolaid le'be šuurmõs jälstemkoolai eu'rreä'r, koon vuâdald vuäitt vuäžžad jälstemtuärjjõõzz.

Jõs tuu jälstemkool lie šuurab ko jäänmösjälstemkool, vuäitak vuäžžad jälstemtuärjjõõzz jäänmösan jäänmösjälstemkoolai mie'ldd.

Jäänmösjälstemkoolaid vaakte azlmest jälsteei vuõrâsoummi da päarnai lååkkmie'rr di aazzâlm sâjjõskâ'dd.

Aazzâlm sâjjõs

Kää'dd lie juõkkum neellj jou'kke jälstummuž hââ'dd mie'ldd. Vuõssmõs jou'kke kool He'lsen.

To'ben jälstummuš lij kaallšumus, da tõn diõtt to'ben vuäžž šuurmõs jälstemtuärjjõõzz.

Nuu'bb jou'kke ko'lle

- Espoo
- Kauniainen
- Vantaa.

Kuälmad jou'kke ko'lle

- Hyvinkää
- Hämeenlinna
- Joensuu
- Jyväskylä
- Järvenpää
- Kajaani
- Kerava
- Kirkkonummi
- Kouvola
- Kuopio
- Lahti
- Lappeenranta
- Lohja
- Mikkeli
- Nokia
- Nurmijärvi
- Oulu
- Pori
- Porvoo
- Raisio
- Riihimäki
- Ruä'vnjargg
- Seinäjoki
- Sipoo
- Siuntio
- Tampere
- Turku
- Tuusula
- Vaasa
- Vihti.

Neelljad jou'kke ko'lle puk jee'res kää'dd.

Ålaand kää'dd ko'lle jiijjâs-i jou'kke.

Ouddmiârk

Päälag jäälast õhttu vuâkrrazlimest He'Issnest.
Son mähss vuâkr 800 eu'rred mäân-pââ'jest.
Õhttu jälsteei oummu jälstemkoollan vuei'tet He'Issnest
priimmâd jäänmôsân 521 eu'rred mäân-pââ'jest.
Päälag jälstemtuârjjõõzz meä'r la'sk'keet â'te
521 eeu'r mie'ldd.
Tõn jeät la'sk'kkuku Päälag vuâkr le'be 800 eeu'r vuâðald.

Å'Il jäälast õhttu vue'llposttše'k'ken Kemi-gåårdest.
Son mähss vuâkr 291 eu'rred mäân-pââ'jest.
Õhttu jälsteei oummu jälstemkoollan Kemi-gåårdest
vuei'tet priimmâd jäänmôsân 353 eu'rred mäân-pââ'jest.
Å'Å'Il jälstemtuârjjõõzz meä'r vuei'tet â'te la'sk'keed
Å'Å'Il mä'hssem vuâkr le'be 291 eeu'r mie'ldd,
ko vuâkr mie'rr ij mõõn jäänmõsjälstemkoolai pâ'jjel.

Vuâððjiõõçvasttõs

Ouddâl ko loopplaž jälstemtuârjjõs lij se'lvv,
jälstemkoolain kie'ppeet vuâððjiõõçvasttõõzz.

Vuâððjiõõçvasttõõzz meärra vaaike

- poorrâm-kåå'dd bruttopuatti mäân-pââ'jest
- vuõrâsoummi da pärnai lååkkmie'rr poorrâm-kåå'ddest.

Bruttopuatti lie puatti,
koin jie leäkku valddum meädda piid.

Mõõn suurab puatti lie,
tõn suurab lij vuâððjiõõçvasttõs.
Jõs puatti lie samai occka,
vuâððjiõõçvasttõs ij leäkku ni voo'ps.

Puatti

Jälstemtuärjjõõzz meärra vaaikte

- tiännâz (ouddmiârkkân pä'lk̄kpuað, ko'st lij tuejjuum tiânâskeä'ppõs)
- kapitaalpuatti (ouddmiârkkân vuâkrpuatti da teä'ggruõkkmi koorg)
- määng tuärjjõõzz (ouddmiârkkân reâuggmarkkântuärjjõs, mätt-teä'gğ, jeältõõgg da puõzzâlpei'vvteä'gğ).

Jälstemtuärjjõõzz meärra jie vaaikât

- tiõttum tuärjjõõzz (ouddmiârkkân pi'rğgeemtuärjjõs, päärnažlââ'ss, mätt-tie'gğ huõlteeipâäjõs le'be roodnairuâtthâaid tuärjjõs)
- mättlâinn
- poorrâmkaâ'dd vue'llâkksaž päärna puatti
- aai'ji meâldla puatti (ouddmiârkkân ä'rbb le'be skîanjkk).

Tu'st fe'rttai i'lmmed puk puättjääd jälstemtuärjjõsooccmõõžžâst.

Kela vuäžž teâđaid mahssum paa'lkin še puâdrekestee'rest.

Muu'st i'lmmed Kelaa'je, jõs puättjad lâssne le'be keäppne.

Tiânâskeä'ppös

Tiânâskeä'ppöõzzin juu'r det tön,
što juõ'kk poorrâmkaã'dd vuazzla õ'httela'skkuum tiânnsin
kie'ppeet 300 eu'rred mänpââ'jest.
Kela ij â'te vää'ld tän suum lokku,
ko töt la'skkad jälstemtuärjjõ'sse vaaktei puättji meä'r.

Tiânâskeä'ppöõzz vuei'tet tuejjeed pä'lkkpuättjest,
jie'llemvue'kktoi'mmjummuž puättjest da mäddtääl puättjest.

Vuäžžak lââ'ssteãđ puättji vaiktõõzzâst jälstemtuärjjõõzz
meärra Kela ne'ttseeidain.

Mä'htt tuärjjõõzz meä'r la'skkeet?

Jälstemtuärjjõõzz meä'r la'skkeet nääi't:
Jälstemkoolain kie'ppeet vuõššân vuãđđjiõččvasttõõzz.
Jälstemtuärjjõs lij 80 % suumâst, kää'tt pääcc.

Vuäitak ärvvtõöllâd Kela ne'ttseeidai la'skkeem-mašina
veäkka, mâ'mmet vuäžžak jälstemtuärjjõõzz.

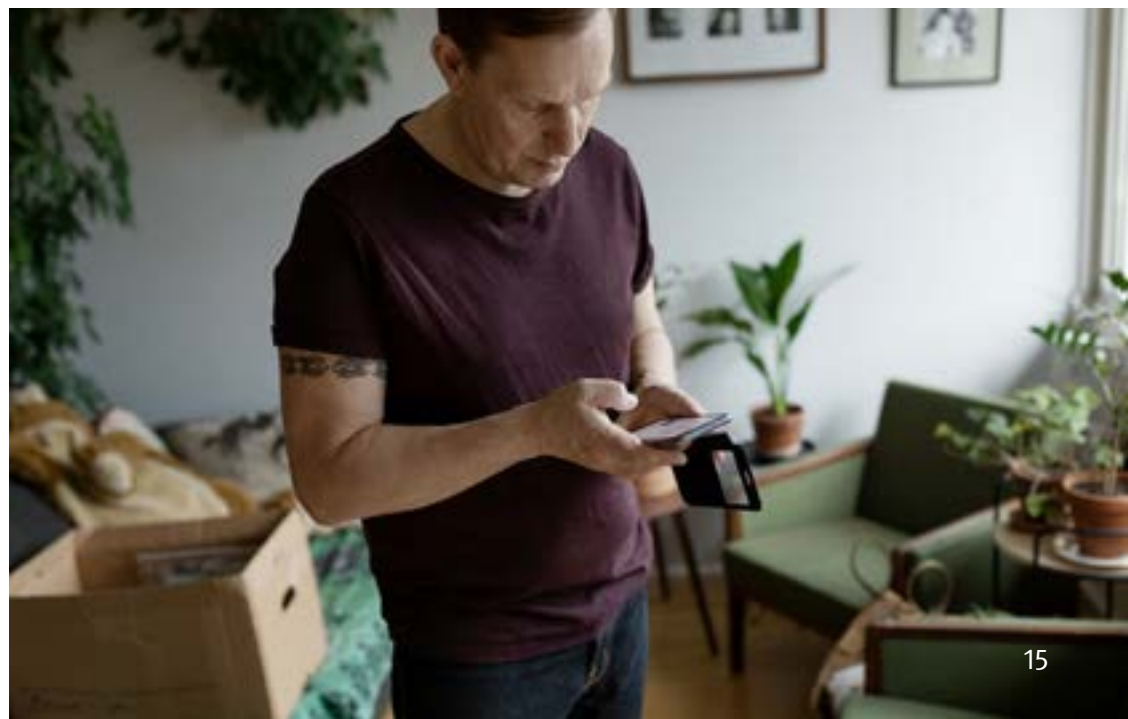
www.kela.fi/laskurit

Ouddmiârkk

Jääkk jäälast õhttu vuãkrrazlmest Turku-gåårdest.
Aazzâlm vuãkrr lij 700 eu'rred mänpââ'jest.
Jakku bruttopuãtti lie 726 eu'rred mänpââ'jest.
Ko Jakku puãtti lie occka, vuãđđjiõččvasttõs ij leãkku.

Jakku jälstemkoollan vuei'tet priimmâd
jäänmõsân 400 eu'rred mänpââ'jest.
Jälstemtuärjjõõzz meä'r la'skkeet
jäänmõsjälstemkoolai mie'ldd.
Tön jeät la'skkuku Jakku vuãkr le'be 700 eeu'r vuãđald.

Jakku jälstemtuärjjõs lij 80 % jäänmõsjälstemkoolain
le'be 400 eu'rred $\times 0,80 = 320$ eu'rred mänpââ'jest.
Jääkk mähss jälstummšest jiõčč 380 eu'rred mänpââ'jest
(700 eu'rred $- 320$ eu'rred = 380 eu'rred).

Ooccâm da mä'hssem

Ooz3 takai jälstemtuärjjöõzz nee'ttest:

www.kela.fi/neettest

Tää'rkst ooccmõõžžâst, mõök meâlddõõzz tõ'st â'lğge lee'd.
Meâlddõõzzid vuäitt tääimted nee'ttest.

Vuäitak ooccâd tuärjjõõzzid še lomaakkin,
koon vuäžžak Kela konttrest da ne'ttseeidain:

www.kela.fi/lomakkeet

Jõs ooz3ak tuärjjõõzz lomaakkin,
vuõlttâd tön pää'st mie'ldd Kelaa'je.

Kela pää'staddrõs lij

Kela

PL 10

00056 KELA

Vuäitak häiddad miâlggâd puk aa'sšâd te'lfoonâst.

Jälstemtuärjjõõzz vuäitt ooccâd mââikiõ'tte 1 määnpââ'j.
Jõs haa'lääk vuäžžad tuärjjõõzz ouddmiârkkân
oddee'jjmannust vue'ljee'l, ooccmõš âlgg lee'd Kelast
tä'lvvmannu loopp räjjä mõõnee'st.

Ko Kela lij kiõtt'tõõllâm ooccmõõžžad,
vuäžžak tu'mmstõõgg domoi.
Ko ooz3ak tuärjjõõzz sää'mkiõllsaž lomaakkin,
vuäžžak tu'mmstõõgg še sää'mkiõ'lle.
Tu'mmstõõggâst muštlet tuärjjõõzz meä'r,
vuâđ da mä'hssempeei'v.

Vuäžžak tu'mmstõõgg te'l še,
jõs tu'nne ij leäkku miõttum tuärjjõs.

Kela mähss tuärjjõõzz tuu bankktiil õõl
määnpââ'j 1. bankkpeei'v.
Jõs haa'lääk, Kela vuäitt mä'hssed jälstemtuärjjõõzz
še vuõ'iğgest vuo'krjejja.

Kela tää'rkast jälstemtuärjjõõzz ee'jj kõõski.
Jälstemtuärjjõõzz vuei'tet tää'rksted tän ääi'jben,
jõs jie'llemvuâkkad mottai.

I'Immet, jös vuâkkad mottai

Jös jie'llmad mottai,
tõt vuäitt vaaikted tuu Kelast vuäžžam tuärjjöõzzid.
Muuttâs vuäitt kuõskkâd ouddmiârkkân jälstummuž,
puättjid, reâuggmõõžž le'be piârri.

Muu'st i'Immted muttsin Kelaa'je.
Vuäitak tuejjeed tön nee'ttest, te'lfoonâst le'be konttrest.

Tuu vasttõõzzâst lij jiiijad vue'zzstad ainsmâ'tted,
što Kelast lie vuõigg teäđ ââ'nnmest.
Te'l tuärjjöõzz määu'set tu'nne vuõigg šooržen.

Jös tu'mmstõõggâst lij vâä'kk

Jös Kela tu'mmstõk lij tuu miõläst vââgglaž,
vuäitak ooccâd tu'mmstõ'kke muttâz.

Vuäžžak tu'mmstõk-kee'rij mie'ldd vuä'ppõõzzid tõ'st,
mä'htt muttâz oozžât.

Jös tu'st lie kõõčmõõžž, vää'ld vuõššân õhttvuõđ Kelaa'je.

Kela ä'sšeemkääzzkõõzzâst nee'ttest vuäitak

- ooccâd tuärjjöõzzid
- vuõltteed meâlddõõzzid
- tää'rksted ooccmõõžžad vue'jj
- vuõltteed saaggid
- i'Immted muttsin
- looppted tuärjjöõzz.

Näai't Kela kääzzkâstt

Nee'ttest

Loogg Kela tuärjjöõzzi pirr
nuõrttsää'mkiõ'lle:

www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Kõõjj vuä'ppõõzz:

www.kela.fi/kysy-kelasta

La'skked tuärjjöõzz meä'r:

www.kela.fi/laskurit

Äššed nee'ttest:

www.kela.fi/neettest

Ne'ttkääzzkõ'sse fe'rttai
kee'rijtõõttâd.

Taarbšak bankktiõttid
le'be mobiilstaanõõgg.

Konttrest

Tää'rkst konttri addrõõzzid da
äävaiäärramaai'jid nee'ttest:

www.kela.fi/konttrest

Taarbšak-a tuulk?

Loogg lâä'zz tu'lkkummuž pirr:

www.kela.fi/taarbsak-a-tuulk

Sää'mkiõ'llsa kääzzkõõzz:

www.kela.fi/saame

Te'lfoonast

Äävai aargi 9–16.

Jeältõõgg020 692 202

Jälstummuš020 692 210

Meeraikõskksa vue'jj

(aargi 10–15).....020 634 0200

Mätt'tõõttmõš

da prizoov.....020 692 209

Pe'rrjummuš.....020 634 4940

Pi'rggeemtuärjjõs020 692 207

Puärrazvuõtt.....020 692 206

Puõccmõš da koort.....020 692 204

Reâugte'mesvuõtt.....020 692 210

Säursmâttmõš da

lää'mestuärjjöõzz020 692 205

Va'rrre ääi'j

Vuäitak va'rrjed ääi'j

te'lfoonâst le'be nee'ttest:

www.kela.fi/varaa-aika

le'be vuõlttee'l

õhttvuõttvä'lddemraukkmõõžž

addrõ'sse:

saame@kela.fi

Ääi'jva'rrjummuš

nee'ttest ođsmâäv.

Oođummuž mângja tu'st fe'rttai

tobddeed, ko haa'lääk va'rrjed ääi'j.

Taarbšak tobddummuš

ne'ttbankktiõttid le'be

mobiilstaanõõgg.

Kela nuorttsää'mkiõ'lle

Nuorttsää'mkiõllsa ne'ttseeid:

www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Sää'mkiõllsa brosyyr:

Jeältõõgg da jee'res jeältõkvuäžžai tuärjõõzz

Mätt'tõõdi da prizoovnee'kk tuärjõõzz

Pi'rggēemtuärjõs

Puõccmõš da säursmâttmõš

Pä'rnnpiârri

Reâugte'mesvuõtt

Siirdcõõttâm Lää'ddjânma le'be Lää'ddjânmemest
ålggjânmid

■ Takai jälstemtuärjõs

Sää'mkiõllsaž brosyryid vuäitt pri'nttjed
nee'ttest addrõõzzâst:

www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet